

Nr 303.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.; given Stockholms slott den 5 maj 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag ur statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 maj 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Möller, anmäler, efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för finansdepartementet, vissa frågor om ändring i gällande tulltaxa samt anför därvid följande:

Vadd och bomull. Vadd, alla slag, kardad bomull härunder inbegripen, hänföres, med en tullsats av 10 kronor för 100 kilogram, i gällande tulltaxa till nr 397, som är uppdelat på statistiskt nr 916, omfattande vadd av bomull, kardad bomull inbegripen, och statistiskt nr 917, omfattande annan vadd. Okardad bomull (tulltaxenr 395, stat. nr 901) liksom även bomullsavfall (tulltaxenr 395, stat. nr 909) med flera spånadsämnen i form av råvaror och avfall åtnjuta tullfrihet.

I skrivelse den 31 januari 1939 har Mölnlycke väfveriaktiebolag anhållit om sådan ändring i tulltaxan, att vadd av blekt och kardad bomull, även för medicinskt bruk beredd, komme att förses med tullskydd av 35 öre för kilogram.

Till stöd för ansökningen har i huvudsak anförts följande:

Bolaget bedreve sedan 1934 tillverkning av blekt och kardad bomull för medicinskt ändamål. Behovet i Sverige av denna vara uppskattades till cirka 350,000 kilogram årligen.

På grund av den gällande låga tullen å bomull täcktes stora delar av landets behov genom inköp från utlandet, och möjligheten för den inhemska tillverkningens bestånd och utveckling vore helt beroende av konkurrenskraften gentemot den importerade varan.

Enligt uppgift utgjorde tullskyddet i Norge cirka 36 öre per kilogram och i Finland cirka 32 öre per kilogram. I Norge hade man på statligt initiativ ur beredskapssynpunkt nyligen inrättat sig för tillverkning av varan i fråga. Det förhållandet, att framställningen inom landet av blekt och kardad bomull för medicinskt bruk allvarligt hotades av den utländska konkurrensen, innebure fara för att arbetstillfällena inom textilindustrien minskades. Därjämte torde det vid en eventuell gränsavspärrning vara av stor betydelse, att det inom landet redan funnes en väl utvecklad industri för framställning av bomull av ifrågavarande slag, som även hade möjlighet att åstadkomma en förstklassig och snabb leverans.

Marknadspriserna vore så pressade, att bolaget trots en mycket långt gående rationalisering vid tillverkningen för närvarande ej kunde erhålla ett pris, som motsvarade självkostnaderna. En tidigare tillverkare av bomull för medicinskt bruk, A.B Axel K. Bergwall & Söner i Norrköping, hade även på grund av marknadsläget praktiskt taget nedlagt denna sin tillverkning.

Sökandebolaget självt, som numera vore den ende tillverkaren inom landet i fabriksmässig skala av ifrågavarande slag av bomull, ansåge sig ej kunna fortsätta med tillverkningen, såvida ej åtgärder vidtoges i syfte att säkerställa densamma. Bolaget hade sålunda allvarligt tagit under övervägande att lägga ned denna gren av sin tillverkning och avyttra anläggningen till Norge.

Sedermera har bolaget i skrivelse till kommerskollegium förklarat, att framställningen om tullhöjning avsåge jämväl blekt okardad bomull, och därvid framhållit, att tullskyddet i annat fall skulle bliva illusoriskt, när större delen av beredningskostnaden låge i blekningen av bomullen och kardningen kunde göras inom landet för en synnerligen måttlig kostnad. Samtidigt har bolaget lämnat vissa kompletterande uppgifter angående tillverkningskostnaderna m. m., av vilka framgår, att självkostnadspriset vid bolagets tillverkning icke obetydligt överstege priset å motsvarande importerade vara, tullen inberäknad.

Över framställningen ha kommerskollegium och generaltullstyrelsen den 29 april 1939, efter remiss, gemensamt avgivit yttrande och därvid överlämnat, förutom nyss omförmälda skrivelse från bolaget, införskaffade yttranden från medicinalstyrelsen, rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, svenska bomullsfabrikantföreningen, Sveriges färghandlares riksförbund samt Sveriges grossistförbund ävensom en påminnelsekrift från sökandebolaget och en i anledning därav inom rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap upprättad promemoria med tillhörande bilagor. Vid medicinalstyrelsens yttrande ha fogats yttranden från föreståndaren för statens farmaceutiska laboratorium och apotekarsocietetens direktion.

Föreståndaren för nämnda laboratorium har tillstyrkt bifall till framställ-

ningen, enär det vid en eventuell krigsavsparning måste anses vara av stor betydelse, att det inom landet finnes en fabrik för framställning av bomull för medicinskt bruk.

Även *apotekarsocietetens direktion* har ansett en tullhöjning nödvändig för att säkerställa tillverkningen inom landet. En förhöjning av tullsatsen till 35 öre för kilogram torde visserligen enligt direktionens åsikt komma att medföra viss höjning av apotekens inköpspris av förbandsbomull, men detta kunde icke undvikas, om man ville vinna det med framställningen avsedda syftemålet. Tullsatsen måste med avseende härå sättas så hög, att utländska tillverkare icke hade möjlighet att genom en ytterligare pressning av sina priser äventyra den fortsatta inhemska tillverkningen. Direktionen tillstyrkte med hänsyn härtill, att ifrågavarande tullsats måtte höjas till det föreslagna beloppet eller det lägre belopp, som kunde finnas motiverat.

Medicinalstyrelsen har i huvudsak anfört följande:

Enligt vad styrelsen inhämtat bedreve, förutom sökandebolaget, ett antal firmor tillverkning inom landet av blekt och kardad bomull med avfallsbomull (kamavfall) från textilfabrikation som utgångsmaterial. Av dessa tillverkare syntes sökandebolaget på grund av beskaffenheten av dess maskinella utrustning vara bäst i stånd att i fabriksmässig skala leverera bomull av för medicinskt bruk under normala förhållanden fordrad kvalitet. Vid avspärning och därav förorsakad brist på råvara torde, såsom under senaste världskrig skett, fordringarna på kvaliteten få sänkas, då densamma vid sådana tillfällen försämrades bl. a. därigenom att cellulosavadd i viss utsträckning måste användas såsom utdrysningemedel.

Ur de synpunkter styrelsen hade att företräda vore det synnerligen önskvärt, att möjligheterna att säkerställa tillgången på en för sjukvården så viktig vara som förbandsbomull icke förminskades. Med hänsyn härtill tillstyrkte styrelsen, att åtgärder vidtoges för säkerställande av den inhemska tillverkningen av varan. Den föreslagna tullhöjningen syntes ofrånkomligt komma att medföra, att även priset vid varans försäljning till allmänheten komme att stiga, en omständighet, som talade mot lämpligheten av tullförhöjning i denna utsträckning. Styrelsen ifrågsatte därför, om icke vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 54 till årets riksdag angående bl. a. lagring av varor bearbetade inom landet av utomlands inköpt råvara, sökandebolaget på annat sätt kunde beredas sådant stöd, att dess tillverkning icke av ekonomiska skäl behövde nedläggas. Skulle erforderligt stöd icke kunna beredas i annan ordning, ansåge sig styrelsen böra tillstyrka bifall till framställningen, därvid styrelsen dock förutsatte, att tullförhöjningen icke skulle medföra prisökning i fråga om förbandsbomull, beredd av för statens räkning importerad råvara.

Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap har till en början i sitt utlåtande lämnat vissa uppgifter om tillverkningskapaciteten inom landet av medicinsk bomull, vilka erhållits vid en av kommissionen år 1938 verkställd undersökning rörande tillverkningsmöjligheterna för förbandsmaterial. Av undersökningen hade framgått, att förutom sökandebolaget minst sju inhemska företag varit utrustade för tillverkning av sådan bomull, att dessas normala fredstillverkning varit ungefär dubbelt så stor som sökandebolagets samt att tillverkningen inom landet under krigstid — un-

der förutsättning av tillgång å råvara — skulle kunna uppdrivas till omkring det fyrdubbla av nuvarande fredstillverkning.

Härefter har rikskommissionen i huvudsak vidare anført:

Då åtgången av förbandsmaterial i krig beräknades bliva avsevärd och då tillverkningen av förbandsbomull inom landet först några veckor efter ett krigsutbrott ansåges kunna uppdrivas till erforderlig kvantitet, hade kommissionen på sin tid föreslagit, att en statlig upplagring av viss kvantitet dylik bomull borde komma till stånd. Ungefär hälften av den föreslagna kvantiteten hade sedermera inköpts av statens reservförrådsnämnd. Såsom framginge av proposition nr 54 till innevarande års riksdag skulle vidare, under förutsättning av bifall till reservförrådsnämndens hemställan om anslag för beredning inom landet av importerade råvaror, möjlighet föreligga att erbjuda inhemska tillverkare av förbandsmaterial att, vid sidan av sin normala produktion, för utökning av de redan upplagda förråden utföra ganska avsevärda leveranser till staten av dylika varor. Dessa leveranser skulle komma att lämna tillverkarna ett icke oväsentligt stöd. Beställningarna hade dock avsetts böra komma till stånd endast under förutsättning att den svenska industrien vid sina leveranser iakttog en ur olika synpunkter skälig prissättning. Det syntes icke uteslutet, att en tullhöjning av den storlek, som föreslagits, kunde vara ägnad att ogynnsamt påverka denna prissättning. Kommissionen funne därför för det dåvarande icke skäl att tillstyrka framställningen.

Sedan sökandebolaget i sin påminnelsekrift bemött rikskommissionens uppgifter och gjort gällande, att den sammanlagda kvantitet medicinsk bomull, som producerades inom landet av andra än sökandebolaget, utgjorde allenast omkring en tredjedel av sökandebolagets egen produktion, har kommissionen i förenämnda promemoria lämnat vissa kompletterande upplysningar, varav framgår, att sökandebolaget vore det enda företag inom landet, som från egen fabrik erhöle kamavfall av tillräcklig finhet för att under normala förhållanden kunna godtagas för framställning av förbandsbomull, under det att anläggningar för blekning och kardningsmaskiner finnes vid flera företag inom landet, ehuru dessa för närvarande dreve ingen eller endast en begränsad tillverkning av bomull av ifrågavarande slag. I promemorian har rikskommissionen ytterligare anført bland annat följande:

Kommissionen hade genom sitt avstyrkande yttrande endast velat undvika, att tillverkningen bereddes tullskydd samtidigt som stöd i annan ordning lämnades genom statliga åtgärder. Uppenbarligen vore det ur beredskaps-synpunkt ett verkligt intresse, att den tillverkningskapacitet, som förefunnnes inom landet, under rådande oroliga förhållanden icke förminskades. Då viss fara syntes föreligga för att så verkligen kunde bliva fallet, därest den tillverkning det här gällde ej bereddes tillräckligt stöd i ena eller andra formen, syntes frågan gälla mindre, om dylikt stöd borde lämnas, än i vilken form — genom tullskydd eller på annat sätt — detta borde ske.

Vid promemorian äro fogade avskrifter av skrivelser till rikskommissionen från tre textilföretag, som biträda framställningen om tullhöjning samt meddela, att de på grund av marknadsförhållandena praktiskt taget nedlagt sin tidigare tillverkning av bomull för medicinskt bruk.

Svenska bomullsfabrikantföreningen har i huvudsak anfört följande:

En viss höjning av gällande tullsats syntes föreningen motiverad, men den föreslagna höjningen till 35 öre för kilogram förefölle väl kraftigt icke minst om hänsyn toges till gällande tullsatsen å bomullsgarn. Tullen för blekt bomullsgarn vore för varje finleksnummer 15 kronor högre än för oblekt garn. Skillnaden i tullsats mellan blekt och oblekt vadd syntes i varje fall icke böra sättas högre än skillnaden i tullsats mellan blekt och oblekt bomullsgarn.

Sveriges färghandlares riksförbund har erinrat om att ifrågavarande industri i mycket hög grad vore en förädlingsindustri samt i anslutning härtill bland annat anfört:

En sådan industrigrens möjligheter att vid en eventuell gränsavspärrning förse landet med en viktig förnödenhet syntes under alla förhållanden vara synnerligen minimala, då tillverkningen vore helt och hållet beroende på möjligheterna till råvaruimport. Därmed låge det också i öppen dag, att en dylik utpräglad förädlingsindustri betydelse ur krigsberedskapssynpunkt vore ganska ringa. Dessutom funnes vid avspärrning alltid en stor reserv tillgänglig inom landet i form av cellulosaavadd, vilken betingade ett synnerligen lågt pris och kunde framställas i så gott som obegränsade mängder. Förbundet ville dock icke påstå, att kemiskt ren charpibomull skulle kunna undvaras, utan densamma komme säkerligen att fortfarande vara av stor betydelse för sjukvården. Det av sökandebolaget återopade skälet, att ett avslag å anhållan skulle medföra minskning av arbetstillfällena inom textilindustrien, syntes i och för sig knappast kunna tillmätas någon avgörande betydelse, då minskningen i varje fall skulle bli förhållandevis ringa.

Med hänsyn till den skarpa utländska konkurrensen, som hotade att förkväva den inhemska tillverkningen, vore det dock önskvärt, att en förhöjning av tullen komme till stånd. Om den föreslagna tullökningen möjligen ansåges för hög, bleve det dock en lättnad för sökandebolaget, om tullsatsen bestämdes till 25 öre för kilogram.

Sveriges grossistförbund har i huvudsak anfört följande:

Framställningen av medicinsk bomull vore av ganska enkelt slag och någon särskilt komplicerad maskinell utrustning erfordrades icke.

De svenska bomullsspinnerierna torde utan större svårigheter kunna avsevärt utöka sin tillverkning av bomull för medicinskt ändamål, för den händelse så erfordrades. Någon risk för bristande tillgång å förbandsbomull vid en eventuell gränsavspärrning skulle sålunda icke behöva uppstå på grund av svårighet för de svenska fabrikerne att anpassa sig efter ökad efterfrågan. Däremot skulle svårigheter kunna uppstå på grund av bristande tillgång på råvara.

Konkurrensen från utlandet hade visserligen varit ganska kännbar, men bomullsavfallet vid de svenska spinnerierna syntes i regel finna god avsättning på den svenska marknaden för andra än medicinska ändamål. Förbundet ansåge sig därför icke kunna tillstyrka en höjning av tullen till 35 öre för kilogram men ville icke direkt avstyrka en höjning till högst 25 öre per kilogram, då det syntes som om tullen utan menlig inverkan på landets försörjning med varan skulle kunna något höjas.

Kommerskollegium och *generaltullstyrelsen* ha i sitt utlåtande till en början lämnat vissa uppgifter angående importen av till statistiskt nr 916 hänförliga varor, av vilken inhämtas, att importen av dylika varor utgjort 1936

225,647 kilogram, 1937 274,676 kilogram och 1938 346,482 kilogram till ett värde av respektive 485,036 kronor, 619,176 kronor och 677,124 kronor. Av den totala importen år 1938 härrörde ungefär 36 procent från Nederländerna, 28 procent från Tyska Riket, Tjeckoslovakien och Österrike gemensamt samt 23 procent från Belgien.

I anslutning härtill ha ämbetsverken i huvudsak anfört följande:

På grund av att under stat.nr 916 fölle med avseende på kvaliteten tämligen olika slag av vadd, från medicinsk bomull till enklaste oblekta skräderivadd, kunde man ur importstatistiken icke utläsa landets införsel av enbart blekt och kardad bomullsvadd.

Enligt av kollegium inhämtade uppgifter skulle den inhemska förbrukningen av förbandsvadd uppskattningsvis kunna angivas till minst 350 ton per år. Då den inhemska tillverkningen under år 1938 icke torde kunna beräknas hava överstigit 100 ton, skulle sålunda minst cirka 250 ton hava utgjorts av importerad vara, motsvarande cirka 70 à 75 procent av förbrukningen. Den inhemska produktionskapaciteten torde vara väsentligt större än angivna förbrukningssiffror.

Den av sökanden tillverkade varan, som för år 1938 uppgått till 72,576 kilogram, utgjordes av ett flertal olika kvaliteter med sinsemellan varierande priser. De priser, bolaget åren 1937, 1938 och 1939 för vissa såsom I och VI betecknade kvaliteter lyckats uppnå, hade för kollegium uppgivits vara 1 krona 90 öre, 1 krona 75 öre och 1 krona 55 öre respektive 1 krona 50 öre, 1 krona 25 öre och 1 krona 15 öre för kilogram, medan eget självkostnadspris, trots under senare år vidtagna rationaliseringsåtgärder, icke kunnat bringas ned lägre än till 1 krona 85 öre respektive 1 krona 37 öre för kilogram. Importpriset, inklusive nuvarande tull, torde enligt vad för kollegium uppgivits för närvarande vara 1 krona 55 öre à 1 krona 60 öre respektive 1 krona 15 öre à 1 krona 20 öre för kilogram.

Den blekta och kardade bomullsvadden torde till övervägande del finna avsättning som förbands- eller medicinsk bomull samt som sanitetsbindor. För sjukhus eller liknande inrättningar torde endast cirka 20 à 25 procent av den totala förbrukningen komma till användning.

De priser, som vid leverans av förbandsbomull i större partier förekommit, hade, vad Stockholms stads sjukvårdsinrättningar beträffade, under senare år för vadd i balar varierat mellan 1 krona 88 öre och 2 kronor 8 öre för kilogram samt hade för dylik bomull i paket om 250 gram varit cirka 10 procent högre. I detaljhandeln vore priset för närvarande för de minsta förpackningarna om 10 gram netto 12 respektive 20 kronor för kilogram vadd i paket respektive kartonger och för de större förpackningarna om 250 gram netto 5 kronor 20 öre respektive 7 kronor för kilogram. Angivna priser uppgåves hava stått orubbade under senare år, ehuru sökandebolagets försäljningspriser, vilka måst anpassas efter importpriset under samma år, nedgått med nära 20 procent.

Med hänsyn till denna prisbildning funne ämbetsverken — i den mån frågan låte sig bedöma av föreliggande uppgifter — att en höjning av tullen med exempelvis 15 öre för kilogram torde, åtminstone i någon mån, komma att inverka på prissättningen vid leverans i större partier efter anbud, exempelvis till sjukvårdsinrättningar, medan däremot detaljhandelspriset knappast torde komma att beröras därav.

Kardad vadd av bomull förekomme till import såväl blekt som oblekt. I båda fallen utginge tull efter varans nettovikt med 10 kronor för 100 kilogram. I gällande tulltaxa gjordes sålunda för närvarande i detta fall icke någon skillnad mellan blekt och oblekt vara. I fråga om garn av bomull upptogs däremot tulltaxan olika tullsatser för blekt och oblekt vara på så sätt,

att tullen för blekt vara utginge med 15 kronor högre belopp för 100 kilogram än för motsvarande oblekt vara, så som framginge av de för tulltaxenr 413—428 gällande tullsatserna. Ifrågavarande differentiering torde närmast hava tillkommit på grund av de icke obetydliga merkostnader, som vore för- enade med varans förädling medelst blekning. I fråga om kostnaderna för blekningen torde någon mera väsentlig skillnad knappast förefinnas mellan bomullsavfall och garn av ull eller bomull. Ur denna synpunkt kunde därför en uppdelning av tulltaxans nummer 397 (stat. nr 916) anses vara motiverad, varigenom blekt kardad vadd av bomull, medicinsk vadd inbegripen, åsattes en med 15 kronor för 100 kilogram högre tull än vad som utginge för motsvarande oblekt vara.

Tillverkningen inom landet av medicinsk bomull av högsta kvalitet torde för närvarande, enligt vad kollegium inhämtat, i industriell omfattning endast äga rum vid sökandebolagets anläggning. Råvaran härför utgjordes av eget vid tillverkning av sytråd erhållet spinnavfall.

Ett upphörande av den inhemska tillverkningen av medicinsk bomull torde visserligen ur sjukvårdssynpunkt icke behöva medföra några betänkliga konsekvenser, så länge tillgång till motsvarande utländska vara funnes. Ur prisreglerande synpunkt torde dock en sådan tillverkning inom landet få anses vara av ett visst värde, varjämte möjligheterna att vid en avspärrning kunna fortsätta produktionen under senare år avsevärt ökats, enär råvaran bomull redan till avsevärda kvantiteter torde hava lagrats inom landet.

Med hänsyn till vad sålunda framhållits finge ämbetsverken förorda en höjning av tullen å medicinsk bomull från 10 till 25 kronor för 100 kilogram. Höjningen torde böra inskränkas till att avse endast blekt bomullsvadd samt blekt kardad bomull. Då det syntes möta svårigheter att i tulltaxan särskilja medicinsk och annan bomull, komme en dylik höjning även att drabba vissa i detta sammanhang ej relevanta varuslag. Dock torde de värden, det här rörde sig om, enligt ämbetsverkens åsikt knappast vara av den storleksordning, att på grund härav tullförhöjningen i fråga icke borde kunna komma till stånd.

Det torde ur försvarsberedskapssynpunkt vara av vikt, att viss tillverk-
ning inom landet av bomull för medicinskt bruk uppehålls. I ärendet synes
utrett, att den inhemska industrin på detta område emellertid icke kan bestå
i den utländska konkurrensen utan ytterligare skydd. Såsom framgår av ut-
redningen har visserligen statens reservförrådsnämnd för avsikt att låta inom
landet tillverka förbandsmateriel i ej obetydlig utsträckning. Den sysselsätt-
ning, som sålunda beredes den svenska industrin, innebär naturligtvis ett
visst stöd för denna. Någon mer varaktig hjälp erhålles dock ej härigenom.
För tryggande av den inhemska produktionen synes en tullhöjning erforder-
lig. Då, i enlighet med vad nyss anförts, det ökade tullskyddet närmast moti-
veras av beredskapshänsyn, förordar jag emellertid, att tullhöjningen ej in-
arbetas i tulltaxan utan beredes i form av tilläggstull att gälla under viss tid, för-
slagsvis två år från och med den 1 juli 1939, varefter frågan får, under beaktande
av föreliggande förhållanden, tagas under förnyad prövning. Det må näm-
nas, att, enligt vad jag förvissat mig om, en höjning av tullskyddet icke kom-
mer att påverka prissättningen vid den av reservförrådsnämnden föranstal-
tade tillverkningen. *Departements-
chefen.*

I anslutning till vad kommerskollegium och generallullstyrelsen föreslagit torde tilläggstullen böra bestämmas till 15 öre för kilogram och begränsas att avse blekt bomullsvadd och blekt kardad bomull.

Rör av smidbart järn och stål. De bestämmelser i gällande tulltaxa, som avse rör av smidbart järn och stål, ha, såvitt i förevarande sammanhang är av betydelse, följande lydelse:

Statistiskt nr		Tull för 100 kg kronor	Tulltaxe-nr
	XV. Oädla metaller samt arbeten därav.		
	<i>A. Järn och stål samt arbeten därav.</i>		
	-----		
	2. Smidbart järn och stål samt arbeten därav.		

	Plåtar, även korrugerade:		
	-----		
	böjda och med kanterna hopsvetsade; samt perforerade, med en tjocklek av:		
1420	3 mm eller däröver..... N	6:—	779
1421	mindre än 3 mm men icke under 1.6 mm ..... N	7: 50	780
1422	mindre än 1.6 mm ..... N	12:—	781
	<i>Anm.</i> Plåtar, böjda till rör och med kanterna hopsvetsade, tulltaxeras såsom rör, för så vitt den inre diametern icke överstiger 250 mm.		
	Rör: ¹		
	valsade eller varmdragna: icke bearbetade, härunder inbegripna nitade och falsade; ävensom lednings- och lyktstolpar av rör:		
1423	lednings- och lyktstolpar av rör N	4:—	} 782
1424	tubämnen, runda, ihåliga..... N	4:—	
1425—1426	andra: överdragna med färg ..... N	4:—	
1427	andra..... N	4:—	
	bearbetade, härunder inbegripna böjda, formade till spiraler, försedda med flänsar, rör med ökad godstjocklek på ändarna samt rör med ändarna hopvållda:		
1428: 1	förzinkade ..... N	5:—	} 783
1428: 2	andra..... N	5:—	
	<i>Anm. 1.</i> Rör, hållande i inre diameter mer än 250 mm, hänföras, om de äro vållda, till plåtar, böjda och med kanterna hopsvetsade, nr 1420—1422 (779—781), eljest till plåt- och bleckvaror, ej särskilt nämnda, nr 1547—1554 (878—882).		
	<i>Anm. 2.</i> Rör med en godstjocklek av mindre än 2.5 mm tulltaxeras såsom kalldragna rör, nr 1429—1432 784—785).		

¹ Angående isoleringsrör se nr 1871—1872 (1032—1033) under Avd. XVI B.

Statistiskt nr		Tull för 100 kg kronor	Tulltaxe-nr
	kalldragna, med en godstjocklek av: 2 mm eller däröver:		
1429	ångpannetuber och ångrör ..... N	6:—	784
1430	andra..... N	6:—	
	mindre än 2 mm:		
1431	ångpannetuber och ångrör ..... N	8:—	785
1432	andra..... N	8:—	

I skrivelse den 13 mars 1937 anhöllo Sandvikens jernverks aktiebolag och Uddeholms aktiebolag om ökat tullskydd genom påläggande av tilläggstullar å vissa rör av smidbart järn och stål, fallande under tulltaxenummer 782—785, till vilken framställning Wirsbo aktiebolag i skrivelse den 15 mars 1937 anslöt sig.

Vidare hemställde Victor Berg, aktiebolag, Aktiebolaget Stahlunion och bolaget Harald Pihl i skrivelse den 21 december 1937 om vidtagande av sådan ändring i tulltaxan, att helvalsade stålmuffrör med större invändig diameter än 150 mm och delar till dylika rör samt svetsade järnrör med en invändig diameter av 600 mm och däröver bleve fria från tull.

Efter remiss avgåvo kommerskollegium och generaltullstyrelsen gemensamt den 19 februari 1938 utlåtanden över dessa ansökningar. Ämbetsverken anförde därvid bland annat, att gällande tullsatsen å rör av smidbart järn och stål ej borde väsentligt ändras utan att tullsatserna å hela den berörda rörgruppen underkastades en översyn och hemställde därför, att åtgärder måtte vidtagas i detta syfte under hänsyntagande till de önskemål, som blivit framförda.

Ärendena i fråga hava sedermera varit föremål för överbäganden av de inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga för viss översyn av gällande tulltaxa (1938 års tulltaxerevision).

Sedermera har kommerskollegium den 20 april 1939 avgivit förnyat utlåtande över framställningarna.

Vidkommande den av Sandvikens jernverks aktiebolag och Uddeholms aktiebolag gjorda framställningen om ökat tullskydd för vissa rör av smidbart järn och stål anför kommerskollegium inledningsvis bland annat följande:

Sandvikens och Uddeholms järnverk vore för närvarande de enda rörverken i Sverige, som tillverkade valsade, sömlösa rör av stål. Vid Hofors järnverk tillverkades valsade rörformiga ämnen, vilka i huvudsak vore avsedda att vidare förärbettas till kullagerdelar och som i förevarande sammanhang saknade betydelse, varjämte vid Wirsbo bruk tillverkades svetsade rör av stål, som i vissa hänseenden konkurrerade med valsade rör men beträffande vilka särskilda synpunkter i åtskilliga hänseenden måste anläggas. De förstnämnda två verken vore av gammalt inriktade på tillverkning av kvalitetsrör och särskilt ihåliga rörämnen av material av hög kvalitet, vilka exporterade

des för vidare förarbetning utomlands, främst i Tyskland och Storbritannien. Till följd av tekniska framsteg samt med stöd av tullar och andra åtgärder hade emellertid de utländska verken i allt större utsträckning kunnat göra sig oberoende av dessa ämnen, som numera kunde avsättas endast i ganska begränsad omfattning. Jämväl i fråga om en annan svensk exportartikel av hithörande slag, nämligen s. k. marintuber, avsedda för krigsfartygsångpannor, hade utvecklingen beträffande avsättningsmöjligheterna varit ofördelaktig. De svenska verken hade av dessa omständigheter föranletts att söka upparbeta marknader för billigare gas- och ångrör samt värmeledningsrör m. m., varigenom de hade kommit i mera utpräglad konkurrensförhållande till de utländska rörverken.

Kommerskollegium lämnar härefter en redogörelse för vissa på ärendets bedömande inverkan förhållanden på såväl världsmarknaden som hemmamarknaden för rör av smidbart järn och stål.

Kollegium erinrar i förevarande hänseende om att vid mitten av 1920-talet ett internationellt samarbete inleddes för reglering av marknaderna för gas-, petroleum- m. fl. rör av ordinär kvalitet med relativt lågt prisläge. Detta samarbete, som till en början endast omfattade ett antal å kontinenten belägna verk, utsträcktes småningom till att avse jämväl engelska, kanadensiska och amerikanska intressen. Internationell samverkan hade sedermera, med undantag för ett avbrott åren 1935—1936, i skiftande former uppehållits genom kartellsammanslutningar, vilka huvudsakligen åsyftat skyddande av hemmamarknaderna, kvotering av försäljningarna samt fixering av exportpriserna. Med dessa sammanslutningar hade de svenska rörverken, Sandvikens och Uddeholms järnverk, tidvis samarbetat. Det hade emellertid varit förenat med stora svårigheter och tidvis betydande ekonomiska upppoffringar för de svenska verken att komma till någon för dem godtagbar uppgörelse med kartellmedlemmarna. Man hade emellertid å svensk sida i den mån så varit möjligt sökt undvika öppet priskrig, vilket på den förhållandevis lågt tullskyddade svenska marknaden för rör medförde betydande förluster för de svenska verken. Ifrågasvarande den 13 mars 1937 av Sandvikens jernverks aktiebolag och Uddeholms aktiebolag gjorda framställning om förhöjt tullskydd å rör av smidbart järn och stål hade sålunda endast avsett att bereda de svenska rörverken ökat skydd, om än ett relativt svagt sådant, mot otillbörlig utländsk konkurrens och därigenom försätta dem i ett bättre förhandlingsläge internationellt sett. Sökandena hade därvid under hand förklarat sig beredda att förbinda sig att icke utnyttja det begärda ökade tullskyddet till prisförhöjningar å den svenska marknaden.

Det samarbete, som på senare tid förekommit, hade avsett prissättningen å rör, medan i fråga om kvoteringen av rör de svenska verken icke kunnat uppnå en för dem godtagbar överenskommelse. Därtill hade särskilt medverkat, att den internationella kartellsammanslutningen såsom basperiod för kvoternas beräkning lagt en tid, under vilken Uddeholms aktiebolags leveranskapacitet varit avsevärt nedsatt på grund av att dess rörverk härjats av eld. Efter tillkomsten av ett nytt modernt rörverk hade emellertid bolagets produktionskapacitet i fråga om hithörande varuslag ökat åtskilligt utöver tidigare leveransförmåga. Vederbörligt hänsynstagande till nämnda faktorer från den internationella kartellsammanslutningens sida hade icke stått att ernå och efter segslitna förhandlingar hade kartellsammanslutningen den 15 april 1939 förklarat, att den icke kunde godtaga de av de svenska rörverken i sista hand framförda förslagen rörande kvantiteter samt meddelat, att den internationella prisöverenskommelsen, i vad

den avsåge Sverige, komme att upphöra den 16 april 1939. Kartellen hade omedelbart företagit prissänkningar på den svenska marknaden uppgående till i genomsnitt omkring 20 procent å priset av de rör, som omfattades av prisöverenskommelsen, s. k. kartellrör, i syfte att genom en destruktiv prispolitik försvåra de svenska rörverkens försäljningar å hemmamarknaden.

För att möjliggöra ett närmare bedömande av verkningarna av den sålunda företagna prissänkningen av kartellrör å den svenska marknaden har kommerskollegium upprättat följande sammanställning utvisande storleken av den svenska rörindustriens tillverkning av stålrör på senare år samt den inhemska förbrukningen av dylika rör.

	1935 ton	1936 ton	1937 ton	1938 ton
1. Tillverkning:				
Uddeholms aktiebolag, Sandvikens jernverks aktiebolag och Wirsbo aktiebolag	55,550	53,650	54,600	52,300
2. Därav »kartellrör»:				
Uddeholms aktiebolag och Sand- vikens jernverks aktiebolag	34,850	31,400	24,400	31,500
3. Förbrukning:				
Import	19,946	36,597	36,896	20,101
Tillverkning	55,550	53,650	54,600	52,300
	75,496	90,247	91,496	72,401
Export	38,498	39,680	37,107	33,619
Förbrukning ¹	36,998	50,567	54,389	38,782

I anslutning till sammanställningen har kommerskollegium anført i huvudsak följande:

Den svenska rörindustriens produktionskapacitet överskredde för närvarande 75,000 ton för år. Uddeholms aktiebolags kapacitet hade åren 1936 och 1937 varit avsevärt nedsatt genom att dess rörverk, såsom förut nämnts, härjats av eld, men efter tillkomsten av ett nytt modernt rörverk, som färdigställdes år 1937, hade bolagets leveransförmåga ökat åtskilligt utöver dess tidigare kapacitet. I fråga om Sandviken hade efter 1934 förekommit i huvudsak endast smärre förbättringar, som i begränsad omfattning ökat leveransförmågan. De vid dessa båda verk förefintliga rörvalsverken och dragverken vore stora och dyrbara anläggningar, vartill komme anläggningarna för järn- och stålmateriallets framställning ur de primära råvarorna. Wirsbo aktiebolags anläggning för tillverkning av svetsade rör hade på senare tiden fått sin kapacitet avsevärt ökad, ehuru totalquantiteten alltså vore ganska måttlig. Anläggningarna vore av relativt enkelt och mindre dyrbart slag och tillverkningen avsåge bearbetning av från annat håll inköpt grov plåt.

Tillverkningen av alla slag av rör hade för de tre verken sammantagna kunnat rätt väl upprätthållas, ehuru med någon minskning år 1938. Uddeholms aktiebolag hade dock icke på långt när kunnat utnyttja sin nytillkomna kapacitet. I fråga om kartellrör hade värdet av de tillverkade pro-

¹ Hänsyn icke tagen till olika lagerhållning resp. år.

dukterna åren 1935—1938 i runda tal belöpt sig till respektive 12.6, 9.5, 9.7 och 13.6 miljoner kronor. Uddeholms och Sandvikens rörverk hade efter en nedgång år 1937 åter kunnat öka sin tillverkning av kartellrör år 1938, vilket sammanhängande med speciella förhållanden på rörmarknaden. På grund av kraftigt stigande prisnivå år 1936 och tilltagande svårigheter att från rörverken erhålla snabba leveranser — för Sveriges del förstärkta genom antydda besvärligheter för Uddeholms del — hade företagen inom rörhandeln och de större förbrukarna täckt sig ej blott för de närmaste behoven utan även för de längre i framtiden liggande. Härigenom nådde importen, såsom av sammanställningen framginge, mycket höga kvantitetssiffror åren 1936 och 1937. Konsumtionen hade visserligen samtidigt varit stor, men rätt avsevärda lager hade dock samlats på åtskilliga händer. När under 1938 lagren började taga slut och ett större köpbehov inträdde, samtidigt som den relativt höga prisnivån föranledde försiktighet i fråga om avslut på längre sikt, hade befunnits, att de väl sysselsatta utländska verken i regel fordrade långa leveranstider. De svenska verken hade emellertid härutinnan varit bättre ställda och kunnat tillförsäkra sig en relativt god inhemsk avsättning av kartellrör, samtidigt som importen kraftigt avtagit. Följden hade blivit en statistiskt sett relativt gynnsam utveckling för de svenska verken på den inhemska marknaden under år 1938, vilken emellertid under nu inträdda förhållanden icke vore att påräkna i fortsättningen.

Till belysning av den statistiska utvecklingen av Sveriges handelsomsättning av rör med utlandet har inom kommerskollegium upprättats följande sammanställning.

Import och export av smidda rör och tubämnena, kvantitet och värde.

År	Valsade eller varmdragna				Kalldragna		S u m m a		
	(Stat. nr 1425—1428: 1)		(Stat. nr 1423—1424, 1428: 2)		(Stat. nr 1429—1432)		ton	kronor	kr./kg
	ton	kr./kg	ton	kr./kg	ton	kr./kg			
Import:									
1929	26,533	0.31	2,888	0.50	221	0.77	29,642	9,862,729	0.33
1930	23,647	0.34	3,941	0.48	381	0.71	27,969	10,198,961	0.36
1931	15,539	0.35	3,214	0.48	580	0.66	19,335	7,345,745	0.33
1932	9,787	0.34	1,890	0.52	295	0.65	11,972	4,510,544	0.33
1933	9,363	0.32	1,255	0.56	476	0.48	11,094	3,930,205	0.35
1934	13,623	0.36	1,448	0.65	1,677	0.52	16,748	6,687,622	0.40
1935	16,036	0.27	1,491	0.61	2,419	0.52	19,946	6,537,115	0.33
1936	31,047	0.21	2,513	0.48	3,037	0.49	36,597	9,075,049	0.26
1937	31,119	0.28	2,114	0.54	3,663	0.62	36,896	12,094,504	0.33
¹ 1938	14,511	0.35	2,163	0.55	3,427	0.71	20,101	8,818,577	0.44
Export:									
1929	8,129	0.63	16,194	0.53	1,128	0.87	25,451	14,698,714	0.58
1930	7,185	0.57	13,609	0.45	2,943	1.59	23,737	15,241,379	0.64
1931	11,902	0.47	11,828	0.44	2,156	2.15	25,886	15,022,855	0.58
1932	20,893	0.45	7,715	0.45	3,773	1.35	32,381	17,677,623	0.55
1933	28,453	0.43	9,791	0.55	1,672	1.03	39,916	17,660,163	0.44
1934	26,588	0.47	15,277	0.48	2,587	1.21	44,452	22,639,727	0.51
1935	23,115	0.46	13,617	0.50	1,766	1.32	38,498	19,773,733	0.51
1936	17,697	0.46	20,103	0.54	1,880	1.34	39,680	21,505,833	0.54
1937	8,891	0.48	25,497	0.54	2,719	1.72	37,107	22,761,841	0.61
¹ 1938	10,982	0.50	18,250	0.61	4,587	1.57	33,619	23,757,948	0.71

¹ Preliminära siffror.

Import och export av valsade eller varmdragna rör och tubämnen fördelade på länder.

	I m p o r t i t o n				E x p o r t i t o n			
	rör (stat. nr 1423—1428: 2)				rör (stat. nr 1423, 1425—1428: 2)		tubämnen (stat. nr 1424)	
	1935	1936	1937	¹ 1938	1936	1937	1936	1937
Totalt	17,527	33,566	33,234	16,674	18,150	9,342	19,649	25,047
därav:								
Tyska riket.....	8,098	19,089	16,415	5,320	548	238	3,277	2,258
Tjeckoslovakien ..	2,208	3,825	6,176	3,383	43	13	200	348
Storbritannien ..	3,635	3,956	3,622	1,621	5,547	1,377	10,432	16,121
Polen.....	1,544	3,109	3,476	3,236	313	133	—	—
Frankrike.....	598	1,089	1,529	290	500	218	1,844	2,207
Belgien.....	605	2,257	1,361	175	1,464	1,160	—	—
Danmark.....	377	114	543	1,729	1,387	845	18	—
Övriga länder....	452	127	112	920	8,348	5,358	3,878	4,113

I sammanställningen har huvuddelen av de rör, som drabbas av nämnda prissänkningar, de s. k. kartellrören, sammanförts till en grupp (stat. nr 1425—1428: 1). Övriga rörslag, som icke beröras av den internationella prisöverenskommelsen, hava sammanförts i två grupper, den ena omfattande valsade eller varmdragna lednings- och lyktstolpar av rör samt tubämnen jämte vissa bearbetade rör (stat. nr 1423—1424 och 1428: 2), den andra avseende kalldragna rör (stat. nr 1429—1432). Enligt den statistiska sammanställningen uppgick totalimporten av rör av smidbart järn och stål hänförliga till stat. nr 1423—1432 åren 1933—1938 till respektive 11,094, 16,748, 19,946 36,597, 36,896 och 20,101¹ ton. Sammanlagda värdet av importen var åren 1935—1938 respektive 6,537,000, 9,077,000, 12,095,000 och 8,819,000¹ kronor. De viktigaste leverantörländerna voro Tyskland, Tjeckoslovakien, Storbritannien och Polen. Vidare må nämnas Frankrike och Belgien, vilka länder emellertid på senare år synas hava förlorat i betydelse, samt Danmark, varifrån införseln av rör på sistone ökat. Beträffande exporten märkes en måttlig men dock kännbar kvantitativ nedgång under de senare åren, beroende på att exporten av kartellfria kvalitetsrör endast med svårighet kunnat upprätthållas, såväl av tekniska som av handelspolitiska orsaker.

Vidkommande den svenska rörtillverkningens betydelse ur sysselsättnings-synpunkt har kommerskollegium framhållit, att det på grund av svårigheter att särskilja denna tillverkning från järnverkens övriga tillverkningar vore svårt att erhålla ett mått å dess sysselsättningseffekt. Kollegium uppskattade emellertid totala antalet vid tillverkningen av rör av smidbart järn och stål inom landet direkt sysselsatta arbetare till avsevärt över 1,000 personer, var till komme att rörtillverkningen genom att bidra till att järnverkens totala tillverkningsvolym hölles uppe på en hög nivå medförde åtskilliga fördelar jämväl beträffande andra tillverkningsgrenar.

Kommerskollegium ingår härefter på en närmare redogörelse för nu gällande tullbeskattnings av rör av smidbart järn och stål samt för den omlägg-

¹ 1938 års siffror preliminära.

ning av tulltaxan i hithörande delar, som i och för sig synts kollegium motiverad av den senaste tekniska utvecklingen på området.

Kollegium anför härom följande:

Rör av smidbart järn eller stål och med en inre diameter av 250 mm eller mindre tulltaxerades, därest desamma vore valsade eller varmdragna, enligt tulltaxenummer 782 eller 783 (stat. nr 1423—1427 respektive stat. nr 1428: 1 och 1428: 2) med en tullsats av 4 respektive 5 kronor för 100 kilogram, beroende på om rören inkommit i obearbetat eller bearbetat skick. Till samma nummer hänfördes även svetsade rör av motsvarande dimension. Rör hållande i diameter mer än nyssnämnda 250 mm tulltaxerades däremot, därest de vore svetsade, enligt tulltaxenummer 779—781 (stat. nr 1420—1422) med en tullsats av respektive 6 kronor, 7 kronor 50 öre och 12 kronor för 100 kilogram samt i annat fall som plåt- och bleckvaror, ej särskilt nämnda, tulltaxenummer 878 och 879 (stat. nr 1548: 2, 1549), varvid tull utginge allt efter rörens utförande med 8 respektive 6 kronor för 100 kilogram. I flertalet fall torde därvid den sistnämnda tullsatsen komma i fråga. Enligt anmärkning 2 efter tulltaxenummer 783 (stat. nr 1428: 2) tulltaxerades rör med en godstjocklek av mindre än 2.5 mm såsom kalldragna och hänfördes till tulltaxenummer 784 och 785 (stat. nr 1429—1432). Dylika rör vore belagda med en tull av 6 kronor för 100 kilogram, därest rörens godstjocklek uppginge till 2 mm eller mera, eljest med 8 kronor för 100 kilogram.

Tulltaxeringen av rör av smidbart järn eller stål hade sålunda gjorts beroende icke blott av olika framställningssätt — svetsade, valsade, varm- eller kalldragna — utan även av rörens inre diameter och godstjocklek. Förutom under positionen rör fördes vidare i nuvarande tulltaxa rör i en del fall till plåtar, i andra fall till bleck- och plåtvaror. Nu gällande bestämmelser hade bland annat medfört, att tulltaxan i här berörda del blivit mindre överskådlig. I många fall vore det vid tulltaxeringen jämväl förenat med betydande svårigheter att kunna avgöra om rören vid framställningen blivit varm- eller kalldragna. Alla varmbearbetningsmetoder för rör hade sin praktiska begränsning nedåt vad beträffade dimensionen, vilken gräns dock låge olika för olika tillverkningsmetoder. Då den fortsatta bearbetningen till rör av mindre dimensioner oftast måste ske i kallt tillstånd eller eventuellt i kombination med varmdragning kunde i fråga om tulltaxeringen i många fall en bestämd gräns mellan varm- eller kalldragna rör icke dragas. På grund av dessa svårigheter och för att i viss mån förenkla tulltaxeringsarbetet hade 1934 års riksdag, efter förslag av generaltullstyrelsen, beslutat, att rör med en godstjocklek av mindre än 2.5 mm skulle tulltaxeras som kalldragna rör och sålunda komma i åtnjutande av de för kalldragna rör gällande högre tullsattserna, oavsett om rören i fråga vid tillverkningen framställts kalldragna. Kollegium påpekade i detta sammanhang, att för vissa slag av rör motsvarades en godstjocklek av mindre än 2.5 mm av en yttre diameter av upp till 47.5 mm. Så vore exempelvis fallet med värmeledningsrör.

Vidkommande den i gällande tulltaxa tillämpade metoden att ange ett rörs dimension i dess inre diameter ville kollegium framhålla, att den inre diametern tidigare betraktats såsom viktigast vid avgörande av dimensioner, emedan rörets genomsläppningsförmåga vore en funktion därav. Numera strävade man emellertid därhän att den yttre diametern, ur såväl tillverknings- som handelssynpunkt, skulle bli det mått, som närmast komme i fråga vid avgörande av dimensionen. I gängse standardiseringsnormer och praxis hade man därför allmänt övergått till att ange den yttre diametern och godstjockleken för att beteckna rörens dimensioner.

Beträffande olika förekommande benämningar å rör av smidbart järn el-

ler stål erinrade kollegium om att Sveriges standardiseringskommission numera fastställt benämningen sömlösa rör, vilken vore avsedd att ersätta tidigare mer eller mindre ofullkomliga benämningar, såsom helvalsade, heldragna eller varmvalsade rör. Vidare hade benämningen för alla slag av svetsade rör av kommissionen fastställts till rör med söm. Äldre benämningar, som hänsyftade på själva materialet i rören, såsom »lancashirerör», järnrör, smidda rör etc., hade dessutom av kommissionen ersatts med den enhetliga beteckningen stålrör.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har kommerskollegium ansett det önskvärt, att en eventuell omläggning av tullbeskattningen å rör av smidbart järn eller stål företoges på sådant sätt att dessa rör i tullhänseende komme att behandlas mera enhetligt. Med beaktande av detta önskemål och i anslutning till förut berörda synpunkter utvecklar kollegium härefter ett förslag till ändring av gällande tulltaxa i hithörande delar, varigenom de svenska rörverkens önskemål samtidigt i viss utsträckning skulle bliva tillgodosedda. Kollegium anför härutinnan:

Kollegium ville för sin del förorda, att samtliga stålrör i tulltaxan sammanfördes under en gemensam position samt med de tullsatser, som för närvarande gällde för kalldragna rör (nuvarande tulltaxenummer 784 och 785). Beträffande den dimensionsgräns, som måste dragas mellan klenare rör, vilka skulle komma att beläggas med den högre tullen av 8 kronor för 100 kilogram, och grövre rör, varå tullen skulle komma att utgå med 6 kronor för 100 kilogram, hade en företagen undersökning givit vid handen, att en yttre diameter av 50 mm i flera hänseenden vore att betrakta såsom en lämplig dimensionsgräns. Härvid hade särskilt beaktats de ändrade förhållanden inom den internationella stålindustrien, vilka inledningsvis berörts och som föranlett de svenska rörverken att på senare år i allt större utsträckning inrikta sig på tillverkning av billiga s. k. handelsrör, företrädesvis sådana av mindre dimensioner. Sålunda utgjordes de av Uddeholms aktieföretag tillverkade gängade värmelednings- och ångrören till omkring 80 å 85 procent av rör med en yttre diameter av 50 mm eller mindre. Produktionskostnaderna för dessa mindre rörstorlekar ställde sig ofta väsentligt högre än för motsvarande rör av större dimensioner. En ytterligare anledning, som talade till förmån för nämnda dimensionsgräns, vore, att densamma nära motsvarade den i tulltaxan för kalldragna rör gällande gränsen av en godstjocklek av 2 mm.

Det vore enligt kollegii mening vidare önskvärt, att i detta sammanhang toges under övervägande huruvida icke sådana rör, som icke för närvarande och, så vitt nu kunde bedömas, ej heller framdeles hade förutsättningar att kunna framställas inom landet, borde göras tullfria. Såsom inledningsvis omnämnts föreläge en särskild framställning avseende, bland annat, tullfrihet å s. k. helvalsade stålmufrer av grövre dimensioner. Sömlösa rör av detta slag med en yttre diameter av upp till ungefär 210 mm torde för närvarande kunna framställas inom landet. Emellertid förekomme till import ett tiotal rörstorlekar av grövre dimensioner, för vilka tullbeloppen kunde uppgå till rätt betydande summor, särskilt där rören komme i fråga i större poster vid kommunala anläggningar. Enligt kollegii uppfattning vore det önskvärt, att sådana grövre sömlösa rör befriades från tull, därvid tullfriheten samtidigt borde utsträckas till att omfatta jämväl rördelar. Förutom rör av nu nämnt slag åsyftade nyssnämnda framställning även tullfrihet för grövre svetsade rör med en invändig diameter av 600 mm och däröver.

Därvid torde särskilt hava avsetts rör för kommunala eller liknande vattenledningsanläggningar. Någon mera avsevärd regelbunden tillverkning av sådana rör med en diameter av minst 600 mm ägde, såvitt kollegium hade sig bekant, för närvarande knappast rum inom landet, ehuru industrien i flera fall syntes vara utrustad därför. Från industriens sida hade framhållits, att under senare år uppmärksamheten riktats på tillverkning av dylika rör och att flera verk, där så ej redan skett, vore beredda att, när prisförhållandena det medgäve, upptaga en dylik tillverkning. Utvecklingen syntes även, åtminstone till en viss grad, och i avseende å rör för vissa ändamål — varvid de med framställning av svetsade rör förenade lägre framställningskostnaderna vore av icke ringa betydelse — mer och mer gå över från helvalsade till svetsade rör, varför det finge anses vara av betydelse, att det tullskydd, som för närvarande funnes för grövre sådana rör, bibehölles. Till förmån härför talade även att den stora tillverkning av svetsade rör, som för närvarande bedreves utomlands, i betydlig utsträckning konkurrerade med de helvalsade eller sömlösa rören.

Vid en eventuell justering av tullsatserna föreläge, enligt kollegii uppfattning, ur tillverkningsynpunkt knappast någon anledning att för närvarande företaga en ändring av den för kalldragna rör gällande tullbeskattningen i annat avseende än att dimensionsgränsen, i överensstämmelse med vad förut framhållits, sattes vid en yttre diameter av 50 mm i stället för som nu vid en godstjocklek av 2 mm. Kollegium funne det vidare lämpligt, att i sådant sammanhang alla rör av här ifrågavarande slag sammanfördes under en gemensam överbubrik. Undantag borde därvid göras för sådana rör av grövre dimensioner med förhållandevis klen godstjocklek, som närmast vore att hänföra till tunna plåtrör och vilka därför även i fortsättningen lämpligen borde falla under rubriken plåtar, böjda, med kanterna hopfogade.

Inom 1938 års tulltaxerevision har med beaktande av förenämnda synpunkter utarbetats ett förslag till ändring av tulltaxans ifrågavarande rubriker, vartill kommerskollegium för sin del givit sin anslutning.

Beträffande innebörden av förslaget anför kommerskollegium väsentligen följande:

Rör med kanterna nitade, falsade eller lödda, fölle för närvarande i vissa och möjligen flertalet fall, om den inre diametern vore högst 250 mm, under tulltaxenummer 784 och 785 med en tull av 6 respektive 8 kronor för 100 kilogram, i vissa fall åter under nummer 782 och 783 med en tull av 4 respektive 5 kronor, men eljest under plåt- och bleckvaror, ej särskilt nämnda, nummer 878—879 eller 881 med tull av respektive 8, 6 och 15 kronor för 100 kilogram. Enligt det föreliggande förslaget skulle samtliga dylika rör komma att falla under nummer 779—781 och draga en tull av respektive 6 kronor, 7 kronor 50 öre och 12 kronor för 100 kilogram. Förslaget innebure på dessa punkter sålunda i vissa fall en tullförhöjning och i vissa fall en tullnedsättning. Ur handelsstatistiken kunde icke utläsas fördelningen på olika tulltaxenummer av ifrågavarande slag av rör. Det syntes dock förhålla sig så, att importen vore ganska obetydlig, vadan ifrågavarande smärre jämkningar i tullbeskattningen torde sakna betydelse.

I fråga om storleken av de föreslagna tullsatserna å stålrör i förhållande till de nuvarande kunde sammanfattningsvis anföras följande. Gällande tullsats av 4 respektive 5 kronor för tulltaxenummer 782 och 783 (stat. nr 1423—1428: 2) komme att helt bortfalla. Av de stålrör, som för närvarande fölle under nummer 782 och 783, skulle enligt förslaget sömlösa stålrör med

en yttre diameter understigande 215 mm samt stålrör med söm — med undantag för sådana hållande i yttre diameter mer än 250 mm och med godstjocklek av mindre än 3 mm, vilka skulle tulltaxeras enligt nummer 780 och 781 — hänföras till nummer 784 och 785 och alltså beläggas med en tull av 6 respektive 8 kronor för 100 kilogram. Redan enligt gällande tulltaxa hänfördes emellertid en del av dessa rör, nämligen sådana med en godstjocklek av mindre än 2.5 mm, till nummer 784 och 785 och belades därvid med en tull av 6 respektive 8 kronor för 100 kilogram, eller samma som i det framlagda förslaget. Förslaget komme sålunda att innebära, att de mindre dimensionerna av stålrör såväl med som utan söm, vilka torde utgöra huvudparten av importen och tillverkningen, erhöle ett något ökat tullskydd. För rör av grövre dimensioner, vilka vore av särskild betydelse för, bland annat, kommunala anläggningar och förbrukades i stora kvantiteter, innebure förslaget, att sömlösa rör med yttre diameter av 215 mm eller däröver bleve tullfria, under det att för närvarande dessa rör, om diametern vore mindre än 250 mm, belades med en tull av 4 eller 5 kronor och, om diametern vore 250 mm eller mera, belades med en tull av 6 kronor. Tullfriheten för dessa rör syntes i viss mån ägnad att kompensera den något förhöjda tullen å sömlösa rör av klenare dimensioner.

Den föreslagna ändringen av tullbeskattningen för till nuvarande tulltaxenummer 782—785 hänförliga rörs slag beräknades av kollegium komma att medföra en ökning av tullskyddet å ifrågavarande slag av rör från ungefärligen 11 till i medeltal omkring 16 1/2 å 17 procent å 1938 års genomsnittliga importpris.

Under hänvisning till vad sålunda anförts har kommerskollegium förordat, att tulltaxan erhöle ändrad lydelse i enlighet med det inom 1938 års tulltaxerevision utarbetade förslaget. Kollegium har därvid förutsatt, att de svenska rörverken avgåve förbindelse att icke utnyttja det ökade tullskydd, som därigenom skulle uppstå.

Generaltullstyrelsen har i infordrat utlåtande den 24 april 1939 uttalat sin anslutning till förenämnda förslag såväl i vad det gällde frågans bedömande ur tullskyddssynpunkt som beträffande utformningen av ändringarna i tulltaxan.

I avgivna förbindelser hava därefter Sandvikens jernverks aktiebolag och Uddeholms aktiebolag bekräftat, att de icke hade för avsikt att utnyttja det föreslagna ökade tullskyddet till höjning av den svenska prisnivån för ifrågavarande rör utöver den nivå, som gällde under tiden till den 15 april 1939, då den internationella rörkartellen igångsatte stridsåtgärder mot de svenska verken, ävensom förbundit sig att, om de framdeles av andra orsaker än ifrågavarande tullhöjningar skulle anse sig nödsakade att höja försäljningspriserna å rören, icke vidtaga sådan höjning annat än efter överenskommelse med kommerskollegium eller ock finna sig i att tullhöjningarna åter borttoges.

Av den förebragta utredningen torde framgå att gällande tullskydd i fråga om valsade eller varmdragna rör av järn eller stål, tulltaxenummer 782 och 783, måste betecknas såsom förhållandevis lågt. Följderna härav ha för de svenska rörtillverkarna blivit särskilt kännbara därigenom att under nämnda positioner tulltaxeras, bland annat, huvuddelen av de rör, vilka

*Departements-
chefen.*

omfattas av den internationella sammanslutningen på området. De svenska rörfabrikanterna ha städse funnit det förenat med stora svårigheter att på för dem godtagbara grunder uppnå samarbete med berörda sammanslutning, vilken sökt utnyttja den svenska marknadens svaga tullskydd till att genom en destruktiv prispolitik framtvinga för sammanslutningen gynnsamma uppgörelser på bekostnad av de svenska rörverkens intressen. Ett utslag av dessa strävanden är den i det föregående omnämnda, av den internationella sammanslutningen nyligen vidtagna reduceringen av priserna på den svenska marknaden å de rör, som det internationella avtalet avser, med i genomsnitt 20 procent.

I likhet med kommerskollegium och generaltullstyrelsen finner jag det med hänsyn till anförda omständigheter befogat, att ett något högre tullskydd beredes den inhemska tillverkningen av ifrågavarande rörslag. Det förefaller också lämpligt, att, på sätt föreslagits, i samband därmed verkställas en sådan omläggning av tulltaxan i hithörande delar, som motiveras av den tekniska utvecklingen på området. Det från angivna utgångspunkter inom 1938 års tulltaxerevision utarbetade av kommerskollegium och generaltullstyrelsen förordade förslaget till ändrad lydelse av tulltaxan anser jag mig kunna biträda. Jag erinrar, att de föreslagna tullhöjningarna beräknas icke skola medföra någon fördring av rören på den svenska marknaden, i jämförelse med vad som gällde före den 15 april 1939, eftersom de svenska rörfabrikanterna förbundit sig att icke utnyttja det ökade tullskyddet i pris-höjande syfte.

Kolpulver för torrelement. Till riket inkommande kolpulver, vilket blivit särskilt berett för tillverkning av torrelement, hänföres i tulltaxan till nr 1020 (stat. nr 1850), som avser för elektrotekniskt ändamål arbetat kol, ej särskilt nämnt, vägande per styck mindre än 3 kilogram, dock ej kolborstar. Tullen utgår med 20 kronor för 100 kilogram.

Kolpulver, avsett för dylik användning, tillverkas visserligen inom landet men underkastas ej den nämnda beredningen. Importen, som uteslutande sker från Frankrike, uppgår till omkring 25 ton årligen. Den franska benämningen å varan kan närmast översättas med »aktiverat kol» men avser ej sådan produkt, som i svenskt språkbruk benämnes aktivt kol.

Vid de nyligen avslutade handelsförhandlingarna med Frankrike har svenska beskickningen i Paris i enlighet med för förhandlingarna gällande instruktioner lämnat utfästelse därom att svenska regeringen skulle föreslå riksdagen införande av tullfrihet för kol av ifrågavarande slag.

*Departements-
chefen.*

Den gjorda utfästelsen bör nu infrias. Några svenska intressen torde, såvitt kunnat utrönas, icke lida förfång av att ifrågavarande tull borttages. Tullfriheten synes lämpligen kunna ernås genom att till tulltaxenummer 1020 fogas en anmärkning av innehåll, att för sådant kol, hänförligt till sagda nummer, som inkommer i form av korn eller pulver och är avsett uteslutande för tillverkning av elektroder till galvaniska element, tull icke skall utgå.

Vattenmätare. Vattenmätare hänföres i gällande tulltaxa till nr 1065 (statistiskt nr 1947), därest de ha en genomloppsöppning av högst 40 mm, och till nr 1067 (statistiskt nr 1950), om genomloppsöppningen är större än 40 mm. I förra fallet utgår tull med 100 kronor för 100 kilogram, i senare fallet med 50 kronor för 100 kilogram.

I skrivelse den 12 oktober 1938 ha Aktiebolaget Svenska Metallverken, Aktiebolaget Imo-industri och Aktiebolaget Zander & Ingeström anhållit om vidtagande av åtgärder för att tullen å vattenmätare med högst 40 mm genomloppsöppning måtte höjas till 300 kronor för 100 kilogram samt att vattenmätare med större genomloppsöppning måtte beläggas med en tull av 100 kronor för 100 kilogram. Till stöd för framställningen ha bolagen anfört huvudsakligen följande:

Vattenmätare hade under de senaste åren kommit till ökad användning i Sverige. Landets nuvarande behov kunde antagas uppgå till 10,000 å 12,000 st. per år. En betydande del (c:a 85 %) av behovet hade hittills blivit täckt genom import. Den ojämförligt största delen av införseln härrörde från Tyskland.

År 1933 hade Aktiebolaget Imo-industri upptagit tillverkning av en vattenmätare med mätsystem av helt ny typ, den s. k. Imo-vattenmätaren. Denna mätare erbjöde vid jämförelse med alla andra i marknaden förekommande vattenmätare stora fördelar. Så gott som samtliga delar till Imo-vattenmätaren framställdes inom Sverige. Materialet till metalldelarna levererades sålunda av Aktiebolaget Svenska Metallverken och eboniten av Aktiebolaget Trelleborgs Gummifabrik. Den enda detalj, som tillsvidare infördes från utlandet, vore räkneverket, vilket tillverkades i Schweiz. Försäljningen av imomätaren handhades av Aktiebolaget Zander & Ingeström. Fabrikatet hade för avsättning hittills huvudsakligen varit hänvisat till hemmamarknaden.

Under de första åren efter tillverkningens upptagande hade imomätaren på grund av sina goda egenskaper kunnat framgångsrikt hävda sig i konkurrensen med andra fabrikat. Avsättningen hade stigit och år 1936 hade försäljningsvärdet uppgått till omkring 129,000 kronor. Följande år hade emellertid de tyska tillverkarna av vattenmätare successivt vidtagit högst betydande prissänkningar i vårt land, uppenbarligen i syfte att förhindra imomätarnas införande på den svenska marknaden och sålunda försvåra eller omöjliggöra dessa vattenmätares introduktion på världsmarknaden. Omfattningen av de vidtagna prissänkningarna framginge därav, att priset på vattenmätare med en genomloppsöppning av högst 40 mm och en kapacitet av 5 m³, vilka mätare mest komme till användning, av de tyska leverantörerna sänkts från 49 kronor per styck år 1935 till 29 kronor 80 öre per styck år 1938 eller med omkring 40 %. På den tyska marknaden betingade dylika mätare ett pris av omkring 60 kronor. I Danmark försåldes de till ett pris av omkring 50 kronor. För mätare med högst 40 mm genomloppsöppning och en kapacitet av 7 respektive 10 m³ vore prissänkningen procentuellt ännu större.

Berörda förhållanden hade medfört, att den inhemska tillverkningen av vattenmätare lidit hetydande avbräck. Försäljningsvärdet å imomätare hade sålunda sjunkit från 129,000 kronor år 1936 till 107,000 kronor år 1937. Därest icke åtgärder snarast vidtoges i syfte att i möjligaste mån eliminera verkningarna av den osunda prispolitik, som tillämpades av de utländska tillverkarna av vattenmätare, syntes den svenska industrin på området inom en nära framtid få se sina avsättningsmöjligheter ytterligare be-

skurna. Med det prisläge, som rått före den av bolagen påpekade utländska prispolitiken, hade tillverkningen av imomätare varit ekonomiskt möjlig, och hade även export planlagts och påbörjats. Med de priser, som nu vore gällande på den svenska marknaden, bleve mätarettillverkningen icke längre ekonomiskt bärkraftig. En begränsning eller nedläggning av tillverkningen komme att medföra minskning i arbetstillgången icke blott för dem, som direkt erhöle sin utkomst av denna produktionsgren, utan även för en del av de med framställning av halvfabrikat och tillbehör sysselsatta. En höjning av tullen för vattenmätare vore därför av behovet påkallad och berättigad. Med stöd av ett väl avvägt tullskydd skulle icke blott avsättningen av imomätarna i Sverige kunna flerdubblas utan även tillverkningen kunna ske i så stor skala, att jämväl export i större omfattning bleve möjlig.

Då vikten å mätare med en genomloppsöppning av högst 40 mm varierade avsevärt, syntes det icke lämpligt att, såsom skett i fråga om elektricitetsmätare, vid en förstärkning av tullskyddet införa en minimitull per styck. Med hänsyn till omständigheterna i förevarande fall syntes en övergång till värdetull ej heller kunna leda till önskat resultat. En på lämpligt sätt avvägd viktull vore enligt bolagens mening bäst ägnad att tjäna det syfte, som här avsåges. För åstadkommande av ett något så när tillfredsställande skydd för den inhemska tillverkningen vore det erforderligt, att tullen höjdes från 100 kronor för 100 kilogram till 300 kronor för 100 kilogram. Detta skulle innebära en tullhöjning, som för det mest använda slaget av mätare uppginge till 6 kronor eller till tredjedelen av det belopp, med vilket priset för motsvarande tyska mätare reducerats på den svenska marknaden.

Beträffande vattenmätare med större genomloppsöppning än 40 mm gällde i stort sett samma förhållanden som bolagen framhållit i fråga om övriga vattenmätare, ehuru de utländska fabrikanterna icke för dessa typer vidtagit så långt gående prisreduktioner. Den av bolagen för vattenmätare med större genomloppsöppning än 40 mm föreslagna tullhöjningen, från 50 kronor för 100 kilogram till 100 kronor för 100 kilogram, motsvarade 10 % av värdet.

Över framställningen ha kommerskollegium och generaltullstyrelsen den 27 april 1939 efter remiss gemensamt avgivit yttrande. Kommerskollegium har därvid överlämnat från Stockholms vattenledningsverk, Göteborgs vattenledningsverk, drätselkammarens i Malmö andra avdelning, Stockholms handelskammare, Sveriges industriförbund samt Järn- och metallvaruleverantörföreningen införskaffade yttranden ävensom en från Aktiebolaget Imo-industri inkommen skrift. Därjämte ha Elektriska aktiebolaget Siemens och Aktiebolaget Imo verkstadsklubb yttrat sig i ärendet. Slutligen ha sökandena inkommit med ytterligare en skrift i ärendet.

Stockholms vattenledningsverk har anfört bland annat:

Verket hade efter ingående prov av ett flertal utländska mätare funnit, att de bästa och billigaste volymmätarna hitintills erhållits från Tyskland, varför verkets bestånd av volymmätare huvudsakligen utgjordes av skiv- och ringkolvmätare från tysk firma. Med hänsyn till en rationell drift ansåge verket, att en viss standardisering av verkets mätaretyper så vitt möjligt borde förefinnas. Först när en bättre och billigare mätare komme i marknaden ansåge sig verket kunna vidtaga det betydelsefulla steget att införa en helt ny mätartyp. Såsom sådan betecknade verket den av Aktiebolaget Imo-industri i marknaden införda skruvmätaren, vilken under en följd av år hade provats av verket och varav ett 50-tal vore i bruk hos verket. Verket

hade således varit i tillfälle att ingående undersöka denna mätartyp men icke ansett sig för närvarande böra övergå till dessa nya mätare. Den föreslagna tullhöjningen skulle för verkets del för under 1938 inköpta mätare hava medfört en kostnadsökning av 16,486 kronor eller 13.16 procent av inköpssumman. Förutom den prissänkning, som under senaste åren företagits å de tyska ringkolvmätarna, hade prissänkning, om än i mindre grad, även företagits å tyska mätare av typer och storlekar, som icke tillverkades i Sverige.

Göteborgs vattenledningsverk har anfört bland annat:

Sedan prov, som företagits med imomätare visat, att desamma besutte vissa goda egenskaper, hade under åren 1937 och 1938 för provning i större skala inköpts sammanlagt 716 st. imomätare. Huruvida verket för framtiden kunde komma att gå in för större användning av dessa mätare vore bland annat beroende av prisfrågan och av de ytterligare erfarenheter redan inköpta och framdeles förvärvade mätare kunde giva. Verket hade kunnat konstatera, att priserna på de tyska ringkolvmätarna i stort sett under de senaste åren haft en fallande tendens, trots att mätarnas kvalitet icke försämrats och jämväl den tyska marken i förhållande till den svenska kronan icke oväsentligt stigit. Verket ansåge det icke osannolikt, att Aktiebolaget Imo-industris verksamhet varit en åtminstone bidragande orsak till detta förhållande. Verket ansåge vidare, att en höjning av tullsatsen å vattenmätare torde komma att höja priserna på mätare men kunde däremot icke förutsäga, om en utebliven tullhöjning kunde komma att orsaka nedläggandet av den svenska mätartillverkningen och möjligen samtidigt medföra en höjning av priserna på i landet införda mätare.

Drätselkammarens i Malmö andra avdelning har anfört i huvudsak följande:

På grund av det kalkhaltiga vattnet hade stadens vattenledningsverk huvudsakligast använt vinghjulsmätare. Av de i bruk varande vinghjulsmätarna vore 34 procent av svensk och resten av tysk tillverkning. De svenska vinghjulsmätarna vore numera i stort sett likvärdiga med de tyska. Medan verket under åren 1932—1933 inköpt mindre vattenmätare med högst 40 mm genomloppsöppning uteslutande av svensk tillverkning, hade motsvarande inköp åren 1937—1938 uteslutande gällt mätare av tysk tillverkning. Anledningen härtill vore, att priset å de svenska mätarna varit i stort sett oförändrat under ifrågavarande år, under det att priset å de tyska mätarna väsentligt sänkts under de senaste två åren eller för 3 m³ vinghjulsmätare från 29: 40 kronor per st. år 1932 till 23: 09 kronor år 1938. Såsom prov hade verket under åren 1935—1938 inköpt 24 st. 30 m³ imomätare. Verket ansåge, att man kunde vänta sig, att dessa mätares konstruktion i tekniskt hänseende skulle visa sig lämplig. Det syntes i och för sig önskvärt, att den inhemska tillverkningen av mätare, särskilt med hänsyn till försvårad införsel, kunde upprätthållas och utvecklas. Om detta icke kunde ske utan statligt stöd i någon form, ville avdelningen, trots att staden såsom konsument hade stort intresse av att priset på vattenmätare hölles så lågt som möjligt, icke göra någon invändning mot en tullförhöjning. En sådan finge anses vara motiverad även av den anledningen, att en icke oväsentlig prisstegring å vattenmätare kunde befaras komma att inträda, om konkurrensen från de svenska tillverkarna upphörde. Då det ur konsumentsynpunkt vore lämpligt, att tullsatserna för vattenmätare av olika storlekar icke sattes högre än vad som vore alldeles nödvändigt för att den nu bedrivna tillverkningen inom landet skulle kunna upprätthållas, föresloge avdelningen, att en eventuell tullhöjning begränsades att gälla mätare med högst 100 mm genomloppsöppning.

Stockholms handelskammare har tillstyrkt den begärda tullförhöjningen under framhållande av bland annat, att förefintligheten av en inhemsk tillverkning, som beredde den utländska kartellen på området en verksam konkurrens, redan medfört en sådan prisnedsättning, att de besparingar, som köparna härigenom gjort, mångfaldigt uppvägde den utgiftsökning, som en tullförhöjning skulle kunna föranleda. Med hänsyn till att verkningarna av en eventuell tullförhöjning först borde avvaktas, innan densamma gjordes permanent, har handelskammaren ansett lämpligt, att den begärda ökningen av tullskyddet lämnades i form av tilläggstull.

Järn- och metallvaruleverantörföreningen, som även tillstyrkt den begärda tullhöjningen, har bland annat framhållit följande:

Den av sökandena förebragta utredningen hade otvetydigt givit vid handen, att tyska vattenmätare för närvarande dumpades på den svenska marknaden, vilket antagande funne stöd i den omständigheten, att de i Danmark och Finland saluförda tyska vattenmätarna icke fått tillgodonjuta några prisreduceringar. Föreningen funne även, att priserna i Sverige på tyska mätare anpassats i ett sådant läge, att de i högsta grad försvårade avsättningen av de svenska mätarna, samt att det för svensk industri vore av synnerligt stort värde, att den svenska produktionen av vattenmätare uppehöles. Det syntes föreningen jämväl vara av intresse, att den tyska kartellen erbjödes konkurrens av inhemsk vara. En tullhöjning skulle visserligen komma att öka vattenledningsverkens omkostnader, men en sådan kostnadsökning skulle enligt föreningens åsikt med visshet även bliva en följd därav, att den svenska mätarproduktionen nedlades, i vilket fall de tyska mätarna helt komme att behärska den svenska marknaden. En tullförhöjning skulle därför för konsumenterna endast betyda en återgång till ett mera normalt prisläge. Någon anledning att antaga, att konsumenterna skulle erhålla en sämre vara, därest de i större utsträckning inköpte mätare av svenska fabrikat, ansåge föreningen icke föreligga.

Sveriges industriförbund har anfört bland annat:

De prissänkningar, som de utländska fabrikererna efter startandet av den inhemska fabrikationen vidtagit på den svenska marknaden, hade varit högst anmärkningsvärda. Den reduktion av priset, som under den korta tiden av tre år skett för vissa typer av varan från cirka 50 kronor till något under 30 kronor, ansåge förbundet icke kunna till huvudsaklig del förklaras med reducerade tillverknings- och försäljningskostnader utan måste utgöra en av den tyska kartellen vidtagen avsiktlig prisdifferentieringsåtgärd på den svenska marknaden i syfte att söka nedslå den inhemska nytillkomna konkurrensen. Detta bestyrktes jämväl därav, att priset å motsvarande artikel i Tyskland vore mer än dubbelt och i övriga skandinaviska länder nästan dubbelt så högt som här. Förbundet funne även, att ett nedläggande av den inhemska tillverkningen skulle förutom minskning i arbetstillgången otvivelaktigt medföra betydligt högre priser på vattenmätare i Sverige än de, som kunde förväntas bliva gällande, därest den begärda tullförhöjningen genomfördes. För att de svenska tillverkarna skulle erhålla erforderlig hjälp i sin ojämna konkurrenskamp ansåge förbundet, att tullsatserna icke borde sättas lägre än varom hemställan gjorts; dock borde de förhöjda tullsatserna tills vidare utgå i form av tilläggstullar.

Elektriska aktiebolaget Siemens har i sin till handelsdepartementet överlämnade skrift hemställt, att den av sökandena gjorda framställningen icke måtte leda till någon åtgärd. Bolaget har till stöd härför anfört bland annat:

De av sökandebolagen påtalade prisreduceringarna å de mindre tyska vo-

lymvattenmätarna hade sin orsak i förbättrade betingelser för fabrikationen, i det att de tyska tillverkarna kunnat utnyttja de ekonomiska fördelar, som en massfabrikation innebure. Prissänkningen hade däremot icke sin orsak i en ändring av marknadsläget. Det vore visserligen sant, att mätarna betingade ett lägre pris i Sverige än i tillverkningslandet, men det kunde å andra sidan framhållas, att den allmänna prisnivån i Tyskland vore en helt annan och högre än den på världsmarknaden rådande. Bolaget önskade vidare framhålla, att användningsområdet för de inom landet tillverkade mätarna syntes vara relativt begränsat, enär en stor del av de kommunala vattenverken på grund av olika omständigheter ej ansett dessa mätare fullt tillfredsställande. Till följd härav syntes förutsättningar saknas för att den inhemska tillverkningen skulle kunna bliva av den betydelse, som sökandena förutsatte. Till ytterligare belysning av detta förhållande kunde påpekas, att de detaljer och den råmateriel, som inginge i mätarna och som måste importeras, betingade ett värde av uppskattningsvis 40 å 50 procent av försäljningspriset. Den återstående delen av priset, som alltså komme den inhemska industrien till godo, torde vid tillverkningens nuvarande omfattning möjliggöra sysselsättning för omkring sex man. Betraktade man detta sakförhållande mot bakgrunden av den prisökning, som skulle bliva en nödvändig följd av en eventuell tullförhöjning, måste anses, att en tullhöjning ej skulle komma att medföra några fördelar för landet i dess helhet. Härtill komme, att industrien hade ett avsevärt behov av vattenmätare i specialutförande, som i mycket liten utsträckning kunde tillverkas inom landet, samt att en tullhöjning även komme att drabba dessa mätare.

Sökandebolagen ha i en särskild skrift bemött Elektriska aktiebolaget Siemens invändningar och därvid framhållit bland annat följande:

Den av Siemensbolaget lämnade förklaringen till prissänkningen å de mindre volymvattenmätarna och till skillnaden mellan försäljningsprisen i Sverige och i Tyskland kunde icke tagas på allvar. Det vore för envar tekniker uppenbart, att de tyska ringkolvmätarna vore dyrare i tillverkning än de svenska imomätarna. Då sökandena genom sina egna kalkyler kunnat konstatera, att de senast uppnådda priserna för imomätarna — t. ex. 30 kronor per styck för 5 m³-mätaren — icke förmådde täcka de med tillverkningen och försäljningen förenade kostnaderna, och om vidare toges i betraktande, att den tyska mätaren av samma dimensioner, vars försäljningspris i Sverige under senare tid utgjort cirka 30 kronor, hade att draga utöver större genomsnittliga transportkostnader en tull av omkring 3 kronor, kunde påstås, att ifrågasvarande prissänkning icke rättfärdigades av någon genom masstillverkning åstadkommen nedpressning av tillverkningskostnaderna utan tillkommit i uppenbar avsikt att taga död på den svenska vattenmätartillverkningen.

Den av Siemensbolaget lämnade uppgiften om de importerade delarnas procentuella andel av försäljningsvärdet vore helt gripen ur luften. Hela importvärdet av imomätaren, vari inginge såväl visst råmaterial, som det i mätarna inmonterade räkneverket, motsvarade icke mer än cirka 25 procent av försäljningspriset för den minsta mätarstorleken och sjönke kontinuerligt ända ned till cirka 5 å 10 procent för den största av sökandena för närvarande tillverkade mätarstorleken. Härtill komme, att det tullskydd, som nu begärdes, sannolikt skulle möjliggöra en väsentligt ökad tillverkning icke blott av nu ifrågasvarande mätare utan även av andra typer. Sålunda torde dels Aktiebolaget Svenska Metallverken komma att upptaga tillverkning även av enstråliga vinghjulsmätare för tillgodoseende av det inhemska behovet och dels Aktiebolaget Imo-industri komma att utvidga sitt tillverkningsprogram

att omfatta jämväl större mätartyper. Man kunde därför räkna med, att den svenska industrien, därest den erhöle det begärda tullskyddet, skulle bliva i stånd att i allt väsentligt tillgodose den inhemska marknadens behov, vilket vore en nationalekonomisk fördel icke minst i tillfälle av importavstängning.

Såsom en följd av sitt misstag beträffande importgodsets andel i försäljningsvärdet hade Siemensbolaget underskattat antalet arbetare, som bereddes eller kunde beredas utkomst inom den svenska vattenmätarindustrien. Redan den nuvarande tillverkningen gäve sysselsättning åt flera arbetare än vad Siemensbolaget uppgivit och lämnade dessutom arbetstillfällen åt ett betydande antal arbetare inom metall- och gummivaruindustrierna. Såväl de direkta som de indirekta arbetstillfällena komme att efter införande av ett bättre tullskydd omedelbart kunna mångfaldigas. Därtill komme, att den svenska fabrikationen av vattenmätare hade alla utsikter att med stöd av en tillräckligt skyddad hemmamarknad utveckla sig till en exportindustri av betydande mått. Vad slutligen anginge påståendet om de kommunala vattenverkens avvisande hållning gentemot imomätarna saknade detta stöd i verkligheten. Sökandena hänvisade härutinnan till uttalanden av ett stort antal svenska vattenledningsverk, vilka uttalanden bilagts sökandenas skrift.

I sitt yttrande i ärendet ha *kommerskollegium* och *generaltullstyrelsen* till en början lämnat en redogörelse för utvecklingen av den inhemska tillverkningen av vattenmätare och därvid anfört i huvudsak:

De vattenmätare, som för närvarande tillverkades inom landet, vore av två olika typer, dels hastighetsmätare, s. k. vinghjulsmätare, dels volymmätare, s. k. skruvmätare eller imomätare. Den förstnämnda typen, som tillverkades av Aktiebolaget Svenska Metallverken, syntes numera knappast komma till användning i samma utsträckning som förr, enär densamma, åtminstone vad de mindre mätarna beträffade, i viss mån ersatts av de s. k. volymmätarna. Mindre vinghjulsmätare funne dock fortfarande icke obetydlig användning vid mätning av förorenat vatten eller vatten med stark kalkhalt. Av produktionssiffrorna för den inhemska tillverkningen av vinghjulsmätare framginge, att tillverkningen varit störst under åren 1932 och 1933. Under dessa år hade även Malmö stad inköpt sådana vattenmätare av uteslutande svensk tillverkning. Sedermera hade på grund av priset å motsvarande utländska mätare dessa senare åter funnit ökad avsättning på den svenska marknaden.

Tillverkningen av imomätare hade upptagits av Aktiebolaget Imo-industri under åren 1933 och 1934 på grundval av svenska uppfinningar och konstruktioner. Samma principer hade framgångsrikt tillämpats i de s. k. imopumparna. Under den tid, som dessa mätare varit i bruk vid skilda vattenledningsverk, syntes, såvitt nu kunde bedömas, mätarna i allmänhet ha fungerat till belåtenhet. I varje fall syntes utredningen, enligt ämbetsverkens åsikt, knappast ha givit belägg för, att enligt hittills gjorda erfarenheter mätarna ifråga finge anses vara motsvarande utländska underlägsna. Det förhållandet, att de inhemska mätarna vad kvaliteten beträffade syntes ha kunnat hävda sig i den utländska konkurrensen, finge i stället anses ha varit en bidragande orsak till att priset å de utländska mätarna successivt sänkts. Denna konkurrens hade å andra sidan medfört, att priset å imomätarna måst nedsättas och nu syntes ligga på en sådan nivå, att det för närvarande icke torde täcka med tillverkning och försäljning förenade kostnader. Visserligen hade försäljningen under år 1938 nästan fördubblats i förhållande till näst föregående år men detta hade enligt vad kommerskollegium inhämtat endast kunnat uppnås genom en väsentlig reducering av priserna. Utveck-

lingen framginge av följande sammanställning av inhämtade uppgifter rörande försäljningen av inommatrare under åren 1936—1938:

	antal	kg	kronor	kr./kg
1936	2,700	9,050	152,300	16.80
1937	2,100	8,100	122,700	15.15
1938	4,100	15,150	208,300	13.70

Den nuvarande tillverkningskapaciteten hade av Aktiebolaget Imo-industri till kommerskollegium uppgivits vara cirka 6,000 mätare per år, vilket antal dock, sedan bolaget erhållit större arbetslokaler, skulle kunna fördubblas och sedermera eventuellt ytterligare ökas, i den mån en större avsättning jämväl på export därtill kunde föranleda. Förbrukningen enbart inom landet beräknades inom de närmaste åren komma att uppgå till cirka 15,000 st.

Ämbetsverken ha ansett sig i stort sett kunna vitsorda den av sökandena åberopade prissänkningen å särskilt ringkolvmätare av tysk tillverkning. Ämbetsverken ha sålunda funnit, att priset å de vanligast förekommande mätarestorlekarna sedan år 1935 sänkts med cirka 40 å 50 procent. Att den vid nämnda tidpunkt uppträdande svenska konkurrensen åtminstone till stor del varit anledningen därtill, ha ämbetsverken ansett bestyrkt av att motsvarande försäljningspriser i Tyska riket, där hemmamarknaden finge anses väl skyddad, och i andra Sverige närliggande länder med avsaknad av inhemsk tillverkning vore upp till dubbelt så höga som här i landet även vid försäljning till kunder, åt vilka högsta rabatt lämnades. Kommerskollegium har inhämtat, att de tyska mätarna, trots den nuvarande tullen av 100 kronor för 100 kilogram, såldes i Sverige till priser, som låge cirka 20 å 30 procent lägre än den normala prisbildningen å inommatrare av de mest gångbara storlekarna. Ämbetsverken ha funnit, att de tyska försäljningspriserna på Sverige för närvarande syntes understiga de inhemska tillverknings- och försäljningskostnaderna. En förbättring av nämnda förhållande ha ämbetsverken ansett knappast vara att förvänta, därest icke åt industrin ifråga kunde beredas ett ökat tullskydd. En ökning av tullen till av sökandena föreslagna 300 kronor för 100 kilogram skulle å nuvarande priser å mätare hänförliga till statistiskt nr 1947 enligt ämbetsverkens uppfattning icke behöva medföra större förhöjning än att priserna fortfarande skulle komma att rätt avsevärt, eller med cirka 30 procent, understiga 1935 års prisnivå. Skulle däremot nu rådande låga priser så småningom leda till att tillverkningen av vattenmätare tvingades att upphöra inom landet, torde man, enligt ämbetsverkens åsikt, hava att förvänta, att priserna åter höjdes i en sådan utsträckning att desamma ungefärligen komme i nivå med 1935 års priser. Ämbetsverken ha därför med hänsyn till såväl den inhemska industrins som konsumenternas intressen ansett det vara av icke ringa betydelse, att industrin på ifrågavarande område genom ett förbättrat tullskydd bereddes möjlighet att i ej allt för begränsad omfattning fortsätta tillverkningen av vattenmätare.

Beträffande mätare hänförliga till statistiskt nr 1947 med en genomloppsöppning av högst 40 mm ha ämbetsverken ansett, att en lägre tull än den begärda ej lämpligen borde ifrågakomma, därest ett tillräckligt skydd skulle

kunna uppnås. I fråga om vattenmätare med en genomloppsöppning av över 40 mm och fallande under statistiskt nr 1950 ha ämbetsverken framhållit, att till nämnda nummer hörande mätare vore av mycket olika slag och för närvarande endast i mindre omfattning tillverkades inom landet, varför den föreslagna tullökningen i detta fall även komme att drabba andra typer av mätare, som icke sällan vore avsedda att användas under andra förhållanden än varom här närmast vore fråga. Kommerskollegium har inhämtat, att av Stockholms vattenledningsverk under åren 1933—1937 inköpta mätare endast cirka 5 procent utgjorts av mätare hänförliga till statistiskt nr 1950. Med hänsyn härtill ha ämbetsverken ansett, att tillräckliga skäl knappast förebragts för genomförande av den för dessa mätare föreslagna tulländringen. Ämbetsverken ha därför icke funnit sig böra biträda sökandenas framställning i denna del.

*Departements-
chefen.*

Utredningen i ärendet måste anses hava ådagalagt, att den svenska tillverkningen av vattenmätare av de i landet mest gångbara storlekarna starkt hotas av pristryckande utbud från utländska tillverkare. Vad i ärendet anförts angående prisförhållandena beträffande motsvarande artiklar i vissa andra länder synes giva vid handen, att den nuvarande prissättningen å utländska vattenmätare på den svenska marknaden direkt har till syfte att utestänga svensk konkurrens på området. Såsom kommerskollegium och generaltullstyrelsen framhållit kan det befaras, att om denna konkurrens upphör, en återgång kommer att ske till de högre priser, som tillämpades, innan de av sökandena påtalade prisreduktionerna inträdde. Då belägg ej heller erhållits för att den svenska tillverkningen skulle vara den utländska underlägsen i kvalitetshänseende, anser jag mig böra biträda den av ämbetsverken intagna ståndpunkten, att det begärda tullskyddet bör beredas för vattenmätare av de slag, som i mera betydande omfattning tillverkas inom landet. Jag tillstyrker alltså, att tullen å vattenmätare med en genomloppsöppning av högst 40 mm höjes från 100 kronor till 300 kronor för 100 kilogram. I likhet med ämbetsverken finner jag däremot icke tillräckliga skäl hava förebragts för höjning av den nuvarande tullsatsen å andra vattenmätare.

Det torde beträffande samtliga föreslagna ändringar få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma tidpunkten för ikraftträdandet.

Under åberopande av vad i det föregående anförts och under framhållande av att proposition i ärendet torde jämlikt § 54 riksdagsordningen kunna avlåtas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga följande förslag till ändringar i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan att träda i kraft å dag som Kungl. Maj:t bestämmer:

		Tull för 100 kg kronor
	Plåtar, även korrugerade:	
	----- böjda och med kanterna nitade, falsade eller lödda; samt perforerade, med en tjocklek av:	
779	3 mm eller däröver..... N	6: —
780	mindre än 3 mm men icke under 1.6 mm N	7: 50
781	mindre än 1.6 mm ..... N	12: —
	Stålrör ¹ :	
782—783	utan söm, hållande i yttre diameter 215 mm eller däröver; ävensom rördelar av motsva- rande beskaffenhet	fria
	andra slag; ävensom lednings- och lyktstolpar av rör, hållande i yttre diameter:	
784	50 mm eller däröver ..... N	6: —
785	mindre än 50 mm ..... N	8: —
	<i>Anm.</i> Svetsade rör, hållande i yttre diameter mer än 250 mm och med en godstjocklek av mindre än 3 mm, hänföres till nr 780—781.	
	För elektrotekniskt ändamål arbetat kol, ej sär- skilt nämnt, vägande per stycke:	
	----- mindre än 3 kg:	
1020	----- andra slag ..... E	20: —
	<i>Anm.</i> För kol, hänförligt till nr 1020, inkomman- de i form av korn eller pulver och avsett ute- slutande för tillverkning av elektroder till gal- vaniska element, skall tull icke utgå.	
1065: 1	Barometrar och termometrar ..... E	100: —
1065: 2	Vattenmätare med högst 40 mm genomloppsöpp- ning ..... E	300: —

dels såsom ytterligare tillägg till gällande tulltaxa besluta
att vid införsel från utlandet skall för tiden från och med
den 1 juli 1939 till och med den 30 juni 1941 utöver enligt
tulltaxan stadgad tull utgå tilläggstull på sätt nedan sägs:

Tulltaxe- nr	Statistiskt nr	V a r u s l a g	Tilläggstull för 100 kg kronor
ur 397	ur 916	Vadd av bomull, kardad bomull härunder inbegripen, blekt ..... N	15: —

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter
biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen,
att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll
utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Sehlberg.